



GUIA DOCENT  
**GÈNERE I SOCIETAT**

Coordinació: OZTÜRK OKUMUS, OZGÜR GUNES

Any acadèmic 2023-24

## Informació general de l'assignatura

<b>Denominació</b>	GÈNERE I SOCIETAT			
<b>Codi</b>	100928			
<b>Semestre d'impartició</b>	2N Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
<b>Caràcter</b>	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Educació Social	3	OPTATIVA	Presencial
<b>Nombre de crèdits assignatura (ECTS)</b>	6			
<b>Tipus d'activitat, crèdits i grups</b>	<b>Tipus d'activitat</b>	PRAULA		TEORIA
	<b>Nombre de crèdits</b>	1.8		4.2
	<b>Nombre de grups</b>	1		2
<b>Coordinació</b>	OZTÜRK OKUMUS, OZGÜR GUNES			
<b>Departament/s</b>	PSICOLOGIA, SOCIOLOGIA I TREBALL SOCIAL			
<b>Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant</b>	<p>La docència es farà de forma presencial d'acord amb les hores programades de la titulació.</p> <p>La docència se centrarà en la presentació dels continguts i conceptes de l'assignatura a través de les classes presencials. L'assistència a les classes presencials és obligatòria per a un mínim del 80% de les sessions programades, i es controlarà l'assistència a totes les sessions.</p> <p>De les sessions i de les activitats presencials del curs se'n deriven tasques individuals i grupals per al treball autònom de l'alumne.</p> <p>Aquests aspectes s'especifiquen a l'apartat de metodologia i avaluació de la guia docent.</p>			
<b>Informació important sobre tractament de dades</b>	Consulteu <a href="#">aquest enllaç</a> per a més informació.			
<b>Idioma/es d'impartició</b>	Català			
<b>Distribució de crèdits</b>	4,0 ECTS equivalents a la docència de la professora i el treball a l'aula. 2,0 ECTS equivalents al treball pràctic dins l'aula i de treball autònom			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
OZTÜRK OKUMUS, OZGÜR GUNES	ozgurgunes.ozturk@udl.cat	6	

## Informació complementària de l'assignatura

L'assignatura té finalitat d'oferir les eines conceptuals quant a les relacions de gènere i de dominació per tal de transversalitzar la perspectiva de gènere en totes les matèries del Treball Social. Per assolir aquest objectiu, en primer lloc, es fa una introducció conceptual sobre sistema sexe-gènere, dominació masculina, les dimensions i pràctiques socials que construeixen la identitat de gènere, entre altres - a partir de la qual es construeix la perspectiva de gènere per analitzar diferents fenòmens que són d'interès per al Treball Social tant com grau com professió. En aquesta part inicial de l'assignatura es compartirà les contribucions històriques i actuals de les dones al camp del coneixement de l'Educació i el Treball Social. En segon lloc, es desplegarà el patriarcat en les diverses dimensions (material i simbòlica) per analitzar la violència simbòlica i material, els mecanismes reproductius de cada dimensió i definir-ne les relacions. En aquesta segona part també es discuteix el rol de les estructures estatals i els règims del benestar en el manteniment del patriarcat modern de manera general, i en particular es fomenta una anàlisi crítica i constructiva cap a l'exercici del Treball social en les societats patriarcales fent referència a diferents aproximacions de l'univers de coneixement de l'Educació i el Treball Social Feminista. La perspectiva interseccional s'incorpora a l'assignatura de manera transversal per tal de comprendre millor la matriu de dominació formada per diferències sexe i gènere, sexualitat, classe social, edat, raça, origen, capacitats, edat, etc. Aquest enfocament permet treballar els impactes de diferents posicions de dominació i de privilegi en la vida de les persones no només per la identitat de gènere sinó també per l'ètnica, nacional, lingüística, etc.

## Objectius acadèmics de l'assignatura

- Formar l'alumnat en l'anàlisi social segons les relacions de gènere i exercitar la reflexió i l'anàlisi dels fenòmens socials vinculats al gènere.
- Contextualitzar històricament les desigualtats per raó de gènere i reconèixer les diferents aproximacions teòriques que se'n deriven.
- Conèixer les perspectives de gènere i les polítiques públiques d'igualtat amb l'objectiu de què puguin exercir les seves tasques com a tècnics/ques en els diferents àmbits d'actuació.
- Aprofundir en l'acció afirmativa, en la discriminació positiva i en el mainstreaming de gènere com a eina fonamental de les polítiques d'igualtat.

## Competències

CG1: Desenvolupar la capacitat crítica, d'anàlisi i síntesi.

CG6: Adquirir coneixement d'altres cultures i costums.

CE2: Conèixer els referents de les ciències humanes i socials que aporten al treball social elements de comprensió de la realitat social.

CE3: Comprendre de manera crítica els models d'intervenció en el treball social.

CE6: Analitzar i avaluar els problemes i necessitats socials presents en la societat.

CE13: Familiaritzar-se amb els nous fenòmens i escenaris en què es pot realitzar algun tipus d'intervenció social.

CT4: Afavorir el respecte als drets fonamentals d'igualtat entre homes i dones, la promoció dels drets humans i als valors propis de la cultura de pau i els valors democràtics.

## Continguts fonamentals de l'assignatura

### TEMA 1: INTRODUCCIÓ CONCEPTUAL

1.1. Aproximació inicial conceptual: sexe, identitat de gènere, expressió de gènere i orientació sexual

1.2. El gènere i la comprensió de les desigualtats socials

### TEMA 2: MECANISMES DE REPRODUCCIÓ I DIMENSIONS DE L'HETEROPATRIARCAT

2.1. Les dimensions de l'heteropatriarcat

2.2. Violència material i simbòlica

2.3. El rol dels règims del benestar en la reproducció de l'heteropatriarcat

2.4. Una mirada crítica a la família i als processos de socialització

2.5. Polítiques públiques amb perspectiva de gènere

### TEMA 3: IDENTITATS SOCIALS I MATRIU D'OPRESSIONS

3.1. Les identitats socials com a estructures de relació social

3.2. Desigualtats, exclusió i identitats socials

3.3. Opressions múltiples i la dinàmica de privilegis

3.4. LGBTIQ+-fòbia i heteronormativitat

3.5. Perspectiva Interseccional: què és i per què és útil?

## TEMA 4: LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

4.1. Abordatge de la violència de gènere

4.2. Violència de gènere amb dades

4.3. Els debats actuals sobre la definició de la violència de gènere: una anàlisi contextual

4.4. Recursos i pràctiques professionals

## TEMA 5: FEMINITZACIÓ I RACIALITZACIÓ DE LA POBRESA

5.1. Introducció conceptual a la feminització i racialització de la pobresa

5.2. La crisi de la reproducció social

5.3. Cadenes globals de cures

## TEMA 6: EDUCACIÓ I TREBALL SOCIAL FEMINISTA

6.1. Contribucions inicials amb perspectiva de gènere a l'Educació i el Treball Social

6.2. Bases teòriques de l'educació i el treball social feminista

7.3. Exemples de pràctica d'educació i treball social feminista

## Eixos metodològics de l'assignatura

**Activitats presencials:** Exposició dels continguts teòrics de la matèria a través de les classes presencials com a eina de contextualització temàtica, presentació de conceptes bàsics d'ús i aproximació als factors i àmbits d'exclusió social. Les sessions expositives estan pensades per a proporcionar els marcs fonamentals per a la reflexió compartida i per a comprendre, des de la perspectiva sociològica la construcció de gènere i les desigualtats de gènere en diferents dimensions socials.

L'aproximació teòrica es complementarà amb la lectura, anàlisi i debat de materials diversos en forma de debats: llibres, articles científics i articles de premsa d'actualitat relacionats amb la matèria, així com amb l'ús de material audiovisual complementari.

Formació metodològica per a la recerca d'informació, anàlisi i reflexió. Exposició (oral i multimèdia) d'activitats per part de l'alumnat. Ús de plataformes virtuals. Tutories grupals i individuals. Les tutories individuals, o en grup, són especialment positives per desenvolupar eines de reflexió, amb l'objectiu de millorar l'ús i maneig de l'anàlisi social en l'exercici del raonament escrit i oral, i l'adquisició de les habilitats d'accés, selecció i anàlisi crítica de la informació.

Així mateix, es facilitaran eines per a l'adquisició de competències en l'adopció de la perspectiva interseccional en l'anàlisi de les desigualtats en general.

**Activitats no presencials:** De les activitats presencials previstes en deriva una tasca individual i grupal de treball personal pel bon assoliment de les competències proposades i assoliment dels continguts teòrics. Entre aquestes es requereix l'estudi dels continguts fonamentals de l'assignatura, la lectura dels materials complementaris i l'elaboració de raonaments crítics, d'anàlisi i síntesi, així com de recerca d'informació complementària pel compliment de les activitats avaluatives suggerides i la superació global de l'assignatura.

Com una pauta pedagògica compartida, es farà l'exposició de realitats i problemàtiques locals, nacionals, internacionals, que puguin tenir similitud entre si per fer que l'alumnat amplii la seva mirada i consideri que una mirada interseccional podria ser útil en l'anàlisi crítica de situacions i contextos diversos.

Des de la perspectiva de gènere és essencial crear un ambient respectuós i alhora estimulante per a la reflexió col·lectiva. Convé desconnectar els llaços entre l'agressivitat, la falta de respecte i l'estimulació falsament creada de l'univers androcèntric.

## Pla de desenvolupament de l'assignatura

TEMA	ACTIVITAT	MODALITAT	OBJECTIUS	DESCRIPCIÓ DE TASQUES DE DOCENT
TEMA 1	Exposició teòrica dels continguts	Presencials	1,3	Exposició dels continguts teòrics presencial i virtuals Ofereix el marc conceptual d'introducció sobre el sistema sexe/gènere Facilitació dels mapes conceptuals bàsics Facilitació de materials complementaris Facilitació de materials complementaris Promoure la comprensió i la reflexió i motivar la participació i escolta activa.

TEMA 2	Exposició teòrica dels continguts	Presencials	1, 3, 5	Exposició dels continguts teòrics presencial i virtuals Proporcionar el marc conceptual sobre l'heteropatriarcat i violència material i simbòlica Facilitació dels mapes conceptuais bàsics Facilitació de materials complementaris Facilitació de materials complementaris Promoure la comprensió i la reflexió i motivar la participació i escolta activa.
TEMA 3	Exposició teòrica dels continguts	Presencials	1, 2, 3, 5	Exposició dels continguts teòrics presencial i virtuals Ofert el marc conceptual d'introducció sobre identitats socials i per a l'abordatge de les opressions múltiples Promocionar eines conceptuais per entendre LGBTQ+-fòbia, heteronormativitat Facilitació dels mapes conceptuais bàsics Facilitació de materials complementaris Facilitació de materials complementaris Promoure la comprensió i la reflexió i motivar la participació i escolta activa.
TEMA 4	Exposició teòrica dels continguts	Presencials	1, 3, 4, 5	Exposició dels continguts teòrics presencial i virtuals Promocionar eines conceptuais per a l'abordatge de la violència de gènere i aproximar als debats actuals Facilitació dels mapes conceptuais bàsics Facilitació de materials complementaris Promoure la comprensió i la reflexió i motivar la participació i escolta activa.
TEMA 5	Exposició teòrica dels continguts	Presencials	1, 2, 3, 4, 5	Exposició dels continguts teòrics presencial i virtuals Ofert el marc conceptual de la conceptualització de la pobresa, feminització i racialització de la pobresa Facilitació dels mapes conceptuais bàsics Facilitació de materials complementaris Promoure la comprensió i la reflexió i motivar la participació i escolta activa.
TEMA 6	Exposició teòrica dels continguts	Presencials	4, 5	Exposició dels continguts teòrics presencial i virtuals Aproximar a les contribucions inicials amb perspectiva de gènere a l'Educació i el Treball Social Ofert les bases teòriques del l'Educació i el Treball Social Feminista Facilitació dels mapes conceptuais bàsics Facilitació de materials complementaris Promoure la comprensió i la reflexió i motivar la participació i escolta activa

## Sistema d'avaluació

### EXAMEN

40% L'assoliment dels continguts teòrics de l'assignatura s'avaluaran a través d'un examen final presencial tipus test sobre els continguts fonamentals de l'assignatura. La superació de l'exercici s'avaluarà globalment i la nota mínima d'aprovat de l'examen és un 5. En cas de no superació, el % de la prova permet una prova avaluativa de recuperació.

### Examen final i de recuperació d'acord amb el calendari acadèmic d'exàmens de la FETS.

### EXERCICIS PRÀCTICS

60% L'assoliment de les competències pràctiques (60%) s'avaluarà a través de 6 micro exercicis tots ells de caràcter obligatori individuals i/o grupals segons les indicacions de la professora en cada cas. Cada exercici valdrà un 10% de la nota final. Seran exercicis derivats dels 6 temes de l'assignatura. Els continguts teòrics es facilitaran al llarg del curs. Seran exercicis que es desenvoluparan a l'aula i estaran basats en el temari de l'assignatura, la lectura o el debat de materials complementaris, que ajudin l'alumnat a prendre una perspectiva reflexiva o aplicada de cada proposta de treball. Es resoldran els dubtes a l'aula, així rebre l'acompanyament docent pel seu aprenentatge. Seran exercicis diversos de petit format que s'aniran plantejant al llarg del curs. La participació activa i de debat a l'aula s'avaluarà en la nota final. Participació activa a classe suposa: mantenir una actitud activa i assertiva de respecte cap als companys i la professora, atenció activa a la docència i aportació d'idees i dubtes a l'aula, així com foment del diàleg i el debat.

### Calendari d'activitats:

Activitat 1 setmana 3  
Activitat 2 setmana 5  
Activitat 3 setmana 7  
Activitat 4 setmana 10  
Activitat 5 setmana 13  
Activitat 6 setmana 15

### ASSISTÈNCIA OBLIGATÒRIA

L'assistència a les classes és obligatòria. El seguiment setmanal de l'assignatura té un percentatge mínim obligatori del 80% (si no és per un motiu pactat amb la professora o justificat). Totes les activitats són de caràcter obligatori. No és possible seguir l'assignatura si no es compleix amb l'assistència requerida. Les activitats o sessions extraordinàries previstes dins l'horari de l'assignatura són de caràcter obligatori. Les faltes justificades i correctament acreditades no es tindran en compte en aquest còmput.

### NOTA FINAL

L'avaluació global del crèdit es farà d'acord amb el sumatori final de percentatges: 40% examen + 60% exercicis pràctics essent obligatori un mínim de 5 punts en el seu total per a la seva superació. L'assignatura pot fer mitja i permetre l'aprovat encara que hi hagi un dels exercicis avaluatius suspesos si s'arriba al 5.

### AVALUACIÓ ALTERNATIVA

L'avaluació alternativa és la mateixa que la modalitat ordinària sense requisit d'assistència obligatòria. Les persones d'alternativa tenen tot el dia per a lliurar

l'activitat via campus, en avaluació continuada l'activitat és a l'aula. Tingueu en compte, però que els continguts teòrics de l'assignatura són fonamentals per a la seva superació i que aquests es donaran íntegrament i exclusivament a través de l'aula presencial i virtual. Els materials complementaris de seguiment són els indicats a la bibliografia de l'assignatura, però en cap cas substitueixen les sessions teòriques de docència. Les persones que fan avaluació alternativa han de posar-se en contacte amb la professora responsable per acordar-ne el format i és responsabilitat de l'alumnat mantenir l'atenció en el seguiment de l'assignatura.

## AVALUACIÓ PER L'ALUMNAT AMB NESE

D'acord amb la certificació corresponent sobre necessitats específiques en l'aprenentatge s'adequarà la modificació del temps d'avaluació i la realització d'activitats presencials i no presencials, en funció de les Necessitats Educatives de Suport Educatiu de cada alumne/a d'acord amb l'informe individual de la comissió d'Atenció a la Diversitat de la UdL.

## Bibliografia i recursos d'informació

- Barroso, O. M. (2017). Violencia de género entre adolescentes; evidencias y reflexiones. En la calle: revista sobre situaciones de riesgo social (37), 7-10.
- Beauvoir de S. (1981). El Segundo sexo. Aguilar. Madrid.
- Belzunegui Eraso, A., de la Fuente Vázquez, M i Valls Fonayet, F. (2022). Diagnosi de la feminització de la pobresa a Catalunya. Estudi elaborat per iniciativa de la Direcció General de Serveis Socials del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Accessible a [https://dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions\\_de\\_bsf/07dones/diagnosi\\_feminitzacio\\_pobresa\\_catalunya/diagnosi\\_feminitzacio\\_pobresa.pdf](https://dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions_de_bsf/07dones/diagnosi_feminitzacio_pobresa_catalunya/diagnosi_feminitzacio_pobresa.pdf)
- Berasaluze, Ainhoa (2009). El devenir del Trabajo Social en clave de género. Zerbitzuan: Gizarte zerbitzuetarako aldzkaria. Revista de servicios sociales, 46. pp. 133-140.
- Bizitegi (2022). Perspectiva de género e interseccionalidad en la intervención social. Impacto de la socialización de género en los procesos de exclusión social graves. Bizitegi. Accessible a: [https://www.bizitegi.org/wp-content/uploads/2023/03/Bizitegi\\_Perspectiva-genero\\_cas.pdf](https://www.bizitegi.org/wp-content/uploads/2023/03/Bizitegi_Perspectiva-genero_cas.pdf)
- Bourdieu, P. (2000). La Dominación Masculina. Editorial Anagrama. Barcelona
- Bricker-Jenkins, Mary; Hooyman, Nancy R. i Gottlieb, Naomi (1991). Feminist Social Work Practice in Clinical Settings. SAGE Publications.
- Butler-Mokoro, Shannon i Grant, Laurie (Ed.) (2018). Feminist Perspectives on Social Work Practice. The Intersecting Lives of Women in the 21st Century. Oxford University Press.
- Butler, J. (2007). El género en disputa: el feminismo y la subversión de la identidad. (Vol. 168). Ediciones Paidós Ibérica.
- Carme, C. (1996). (ed). Perspectivas feministas en teoría política. Barcelona: Paidós.
- Cavanagh, Kate i Vivienne E. Cree (1996). Working with Men: Feminism and Social Work. Routledge
- CCOO (2016). La pobresa amb perspectiva de gènere: conceptes, indicadors i situació a Catalunya. Informe elaborat per Maria de la Fuente, Sergi Cutillas, Iolanda Fresnillo, Juli Carrere i Helena Castellà. Barcelona: Comissions Obreres de Catalunya i Departament de Benestar Social.
- Coll-Planas, Gerard i Solà-Morales, Roser (2019). "Igualtats Connectades. Guia per incorporar la interseccionalitat a les polítiques locals". Ajuntament de Terrassa.
- Collins, Barbara G. (1986). Defining feminist social work. Social Work, 31, 214-219.
- Cree, E. Vivienne (Ed.). (2022). Becoming a Social Worker (3rd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003181989>
- Crenshaw, Kimberlé (1988). "Demarginalizing the intersections of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Anti Discrimination doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics".
- Dominelli, L., & Mcleod, E. (1999). Trabajo social feminista (Vol. 53). Universitat de València.
- Dominelli, Lena (2002). Feminist Social Work Theory and Practice. Palgrave
- Dominelli, Lena (2019). Women and community action. Local and global perspective. Bristol: Policy Press.
- Dominelli, Lena. (2018). Anti-racist social work. Bloomsbury Publishing.
- Ezquerra, S. (2011). Crisis de los cuidados y crisis sistémica: la reproducción como pilar de la economía llamada real. Investigaciones feministas, 2(0).
- Federici, S. (2013). Revolución en punto cero: trabajo doméstico, reproducción y luchas feministas. Madrid: Traficantes de sueños.
- Fresnillo, I. (2004) «Al volta de la Feminització de la pobresa» Unitat de Desenvolupament i Cooperació, 2018 Centre de Documentació en Cooperació i Solidaritat Universitat de Lleida. Accessible a <https://www.udl.cat/export/sites/universitat-lleida/ca/serveis/ODEC/galleries/docs/AL-VOLTANT-de-la-feminitzacio-7.pdf>
- Goikoetxea, J. (2018). Privatizar la democracia: capitalismo global, política europea y Estado español. Icaria.
- Grassi, Estela (1989). La mujer y la profesión de Asistente Social. El control de la vida cotidiana. Ed. Humanitas. Buenos Aires.
- Hooyman, Nancy i Gonyea, Judith (1995). Feminist Perspectives on Family Care (1st ed.). SAGE Publications. <https://www.perlego.com/book/1004182/feminist-perspectives-on-family-care-policies-for-gender-justice-pdf>
- Krane, Julia (1991). Feminist thinking as an aid to teaching social work research. Affilia, 6(4), 52-70.
- Lladonosa Latorre, M., & Öztürk, Ö. G. (2022). ¿Por qué introducir la perspectiva interseccional en el debate teórico sobre ciudadanía intercultural?. Clivatge. Estudios i Testimonis del conflicte i el canvi social, 2022, núm. 10, e-38988. <https://revistes.ub.edu/index.php/clivatge/article/view/38988>

- Miranda Ruche, Xavier. "Treball social en salut mental a Catalunya. Una anàlisi de la disciplina a partir dels discursos professionals." (2017).
- Miranda-Ruche, Xavier. "Consideraciones estructurales para la intervención en salud mental: pobreza, desigualdad y cohesión social." (2018).
- Orozco, A. P. (2006). Perspectivas feministas en torno a la economía: el caso de los cuidados. Consejo Económico y Social.
- Orozco, A. P. (2014). Subversión feminista de la economía: aportes para un debate sobre el conflicto capital-vida. Madrid: Traficantes de sueños.
- Öztürk, Ö.G. (2022). "Sempre he sentit forces que m'estiren i em diuen com he de ser". Les dones d'origen amazic a Catalunya narren la seva amaziguitat. CIEMEN-Barcelona: Col·lecció Drets Col·lectius, num. 9 [Accés gratuït en línia] <https://www.nationalia.cat/dossier/11519/09-les-dones-dorigen-amazic-a-catalunya-narren-la-seva-amaziguitat>
- Pateman, C. (1995). El contrato sexual. Editorial Anthropos. Barcelona.
- Pérez, A. (2010). Cadenas globales de cuidado: ¿ Qué derechos para un regimen global de cuidados justo?. Santo Domingo, Instituto Internacional de Investigaciones y Capacitación para la Promoción de la Mujer (INSTRAW).
- Rodó-Zárate, Maria (2021). Interseccionalitat. Desigualtats, llocs i emocions. Barcelona: Tigre de Paper.
- Rubin, G. (1986). «El tráfico de mujeres: Notas sobre la "economía política" del sexo». <http://www.juridicas.unam.mx/publica/librev/rev/nuant/cont/30/cnt/cnt7.pdf>
- Valls-Llobet, C. (2008). .Morbilidad Diferencial y Diagn.stico Diferencial del Dolor. Anuario de Psicología Vol 39, no 1 pgs 9 y 87.
- Valls-Llobet, C. (2009). Mujeres, salud y poder.. Colección Feminismos. Editorial Cátedra.
- Valls-Llobet, C. (2009). Salud Comunitaria con perspectiva de g.nero. Comunidad no 10. pg 61. <http://www.pacap.net/es/publicaciones/pdf/comunidad/10/documentos3.pdf>
- Wittig, M. (2006). El pensamiento heterosexual y otros ensayos, Egales, Barcelona.
- Young, I. M. (1990). Justice and the Politics of Difference. Princeton: Princeton University Press.
- Yuval-Davis, N. (1997). Gender and Nation. Sage Publication. Londres.
- Yuval-Davis, Nira (2011). The politics of belonging. Intersectional contestations. Londres: Sage.